

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.) "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.)

1

בס"ד | גיליון 94
גיליון מורחב
ואתחנן התשפ"ב

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

באופן שאדם מתדבק בעוה"ז, כן ה' דבק בו וכן יתדבק לעוה"ב

דברים ד' ד': "וְאִתָּם הַדְּבָקִים בְּה' אֶלְקֵיכֶם חַיִּים כְּלַכֶּם הַיּוֹם".

"אמר רבי יצחק: זכאין אינון צדיקאי דרעותא דלהון בדבקותא דקודשא בריך הוא תדיר (אשריהם הצדיקים, שהרצון שלהם הוא בדבקות הקב"ה תמיד) וכמה דאינון מתדבקין ביה תדיר הכי נמי איהו אתדבק בהו ולא שביק לון לעלמין (וכמו שהם מתדבקים בו תמיד - כמו כן הוא מתדבק בהם ולא עוזב אותם לעולמים). ווי לרשיעייא (אוי לרשעים) דרעותא דלהון ודבקותא דלהון מתרחקא מניה (שהרצון שלהן והדבקות שלהם מתרחקת ממנו), ולא די להו דמתרחקן מניה אלא דמתדבקן בסטרא אחרא (ולא די להם שמתרחקים ממנו - אלא הם מתדבקים בצד האחר). תא חזי (בוא וראה) עמרם דאתדבק ביה בקודשא בריך הוא נפיק מניה משה (עמרם שהתדבק בהקב"ה - יצא ממנו משה)..."

(זהר הקדוש שמות דף יא:)

"כד בר נש אתרחיק מאורייתא רחיק הוא מקודשא בריך הוא, ומאן דקריב לאורייתא קריב ליה קודשא בריך הוא בהדיא (כשהאדם מתרחק מן התורה, הוא רחוק מהקב"ה. ומי שקרוב לתורה, הקב"ה מקרב אותו עמו)".

(זהר הקדוש ויקרא דף כא.)

"... מבואר במאמר במעלת הדבקות בקדושה כמה הוא וכמה חייב אדם לרדוף אחריו, כמו שאמרנו, כי באופן שהוא מתדבק בעולם הזה כן יתדבק לעולם הבא".

(ראשית חכמה שער חמישי, ועיין עוד שם פרק ששה עשר)

"הוא יתברך מודד מדה כנגד מדה אם באת להדבק בו ככה יעשה לו וכה יוסיף ונמצאת חי לעולם ודע באמת כי לפי רוב פרישתך מן העולם יהיה רוב דביקותך בו יתברך".

(ספר חרדים, מצוות התלויות בארץ ישראל פרק ד')

מדה כנגד מדה - סיפור מגדולי ישראל

הבישוף שתכנן שהרופא היהודי יוצא להורג - נהרג בעצמו

"בספר ילקוט מעם לועז מסופר כיצד מתקיימת הענישה במדה כנגד מדה, גם על הרצון להזיק בלבד, ולא רק על מי שהזיק בפועל, בבחינת "בור כרה ויחפרה - ויפול בשחת ופעל" (תהלים ז' ט"ז).

מעשה היה ברופא יהודי שהיה בעיר אחת והיה ידוע בחכמתו ובטוב לבו, ושמך נתפרסם בכל העולם, והמלך אהבו על חכמתו ולא היה עושה דבר גדול או קטן בלעדיו. הבישוף הנוצרי של אותה ממלכה שנה את הרופא היהודי וניסה לדבר עליו רע באזני המלך, אבל המלך לא אבה להטות לו אוזן. למלך היתה בת יחידה אותה אהב אהבת נפש והיה ממלא כל משאלות לבה ללא דחייה, הבישוף שהיה אחראי על חינוכה של בת המלך נטע בלבה שנאה עזה ליהודים בכלל ולרופא של המלך בפרט, והיא ביקשה מאביה שירחיק את הרופא מארמונו, אך בבקשה זו לא שעה המלך גם אל בתו.

המשיך הבישוף והסית את בת המלך שלא תאכל ולא תשתה ותעשה עצמה חולה, וכשיבוא המלך לבקרה תאמר לו שבגלל הרופא היהודי נפלה למשכב, מפני שאינה יכולה לשאת אותו במחיצתה בארמון, כשהמלך רצה לדבר על לב בתו ולומר לה שהרופא איש חכם וטוב, ויהיה זה עוון לעשות לו רע, מיאנה הבת לשמוע, ודרשה במפגיע שיגורש מהארמון לאלתר. הוכרח המלך למלא את רצונה וציוה לרופא שלא יבקר שוב בארמונו, אך הוא המשיך להיפגש עמו בגן באין רואים.

אולם הבישוף שהבחין בפגישות אלה, לא בא עדיין על סיפוקו, ורצה שהרופא לא ישאר בחיים, הסית שוב את בת המלך שתתחלה, וכשיבוא המלך לבקרה תאמר לו כדברים האלה: יודעת אני שהולכת אני למות מפני שראיתי חלום נורא, ויודעת אני שיתכן ואפשר לעשות עוד דבר מה, אף על פי שאיני מאמינה בזה.

עשתה בת המלך כדברי הבישוף וכשהתחיל המלך להתחנן בפניה שתגלה לו את חלומה, אמרה לו: אספר לך חלומי בתנאי שתקיים מה שאומר לך החלום לעשות.

סירב המלך להתחייב בדבר שאינו יודע מהו, אבל כשחלפו ימים אחדים ומצבה של בתו החמיר, נאלץ בלית ברירה להתחייב שיקיים את התנאי שהציבה לו.

אמרה לו בתו: בחלומי והנה מלאך מופיע אצלי ואומר לי: את תמותי אם הרופא היהודי יחיה עד זמן פלוני. המלך התחנן בפניה שלא תגרום למותו של אדם יקר חף מפשע, אך ללא הועיל, ובעודו מדבר עמה נכנס "במקרה" הבישוף לבקר אצל תלמידתו החולה. חשב המלך להיעזר בו, וסיפר לו את תביעת בתו, אך הבישוף טען בלהט שהבת צודקת, ויש לדאוג שחלומה הרע לא יתממש לגביה.

המשך הסיפור בעמוד 2

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.) "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.)

2

בס"ד | גיליון 94
גיליון מורחב
ואתחנן התשפ"ב

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

המשך הסיפור מעמוד 1

משראה המלך שאינו יכול לסגת מההבטחה שנתן לבתו, שלח להודיע לרופא כי מחר בשעה שבע בבוקר בדיוק רוצה הוא להיפגש עמו בגן, ליד הפתח המוביל לכבשן, ולשומר הכבשן שלח המלך להודיע שלמחרת בבוקר בדיוק בשעה שבע, כשיבוא לפתח הגן אדם נשוא פנים, חייב הוא להטילו לכבשן ולא ישים לב לצעקותיו ולתחנוניו כי הוא ידו הטוב של המלך.

למחרת היום השכים הרופא ויצא להיפגש עם המלך, והנה לקראתו נער יהודי ובקשה בפיו: רופא יקר, אמי חולה אנושה, ואם לא תבוא מיד לראותה לא תאריך חיים! השיבו הרופא: לא אוכל ללכת עמך בני, קרוי אני אל המלך. הוסיף הנער והתחנן: אדוני הרופא, במות אמי יאבדו גם ששת ילדיה הקטנים. דחה הרופא: איני יכול, צר לי, אך בנפשי הדבר! העז הנער ואמר: ומי אומר שנפשך יקרה מנפשות אלו הנתונות בצרה? לא היה הרופא יכול לעמוד בהפצרות הנער ונלווה עמו לרפא את אמו.

באותו לילה חגגו הבישוף ורעיו את מפלת הרופא היהודי. הם שתו לשכרה והרבו להג, וכשהאיר היום החליט הבישוף ללכת בעצמו לראות במות שונאו, וכך הגיע ראשון לפתח הגן בשעה שבע בבוקר, כשהתקרב למקום הרגיש בזרועות חסונות שתופסות בו בחוזקה ונושאות אותו לעבר הכבשן, התפתל הבישוף וניסה להיחלץ, איים על נושאו, ביקשו, צעק והתחנן כי ידו הטוב ביותר של המלך הוא, אך דבר לא עזר והוא הוטל לכבשן.

גם שנתו של המלך נדדה כל הלילה, מצפוננו ייסרו ללא הפוגה על החלטתו, השכם בבוקר קם ומיהר למקום המפגש - אולי עוד יעלה בידו לתקן את המעוות, אך בהגיעו למקום שמע מהשומר שרק לפני דקות אחדות מילא את בקשת המלך והטיל לכבשן את האדם שהמלך ביקש ממנו...

הרופא שגמר את טיפולו באשה החולה מיהר למקום המפגש בחרדה על איחורו, "בודאי אענש בחומרה על שעברתי על מצות המלך" חשב בלבו. כשהגיע באיחור רב למקום המיועד, ראה להפתעתו את המלך עומד ועיניו זולגות דמעות. כשראה המלך את רופאו היהודי, נדהם. "הלא אמרת לי שהשלכת לכבשן האש את האדם הזקן שהגיע למקום המפגש"? שאל את השומר. השיב השומר ואמר כשהוא נבוך: אכן הטלתי לאש את האדם שהגיע בשעה הנקובה, ואכן הוא צעק והתחנן כי הוא הכומר והוא ידו הטוב של המלך, אך חזקה עלי פקודת המלך והטלתיו לאש...

(שלמי משה, ביאור לפרקי אבות ח"א עמוד רע"ז)

בזכות שמירת החוקים מתקבלת התשובה

דברים ד' א': "ועתה ישראל שמע אל החקים ואל המשפטים אשר אנכי מלמד אתכם לעשות למען תחיו ובאתם וירשתם את הארץ אשר ה' אלקי אבותיכם נתן לכם".

"... והנה כתבתי בדרוש אור החוזר מה דאיתא פירוש בפסוק "מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל". משום דאיתא במדרש שאלו לחכמה נפש החוטאת מהו, אמרה תמות וכו'. עד שבא הקב"ה ואמר יעשה תשובה ויכפר. ותשובה אינה מועלת אלא לישראל לבד. וטעמא דמלתא שהרי באמת מצד שורת הדין אין תשובה מועיל וכפי דעת חכמה ונבואה וקצת עפ"י התורה רק חוקה היא מאתו ית' שיהא תשובה מהני. והוא מדה כנגד מדה שגם אנחנו ישראל שומרים חוקים שצויה לנו ה' אלקינו שלא נתן לנו טעם בדבר, כי אם מגזרת המלך מלכו של עולם. משום כך הוא גם הוא מוותר נגדנו בחוקה זאת שהועיל תשובה משא"כ ע"ג אינם שומרים חוקיו. וז"ש 'מגיד דבריו' יעשה תשובה ויכפר שהוא דבר רק ליעקב. וטעמא דמלתא הואיל חוקיו ומשפטיו לישראל נאמרו ושומרים אותם ע"ש.

וז"ש משה רבינו ע"ה 'ועתה ישראל' אין עתה אלא תשובה, וכו' דמשורת הדין לא יועיל תשובה, שמע אל החוקים ובזה תזכה ג"כ כי יקבל הקב"ה התשובה שלך אף שהיא כחוק ולא יעבור מלשלם מדה כנגד מדה כאמור".

(ארץ חמדה ואתחנן עמוד ו')

עונש עובדי ע"ז להשתעבד לעובדי ע"ז

דברים ד' כ"ח: "ועבדתם שם אלהים ידי אדם עץ ואבן אשר לא יראו ולא ישמעו ולא יאכלו ולא יריחו".

"התרגום מפרש שיעבדו לאומות שהם עובדי עבודה זרה, וזה מדה כנגד מדה, דכיון שעבדו עבודה זרה הם ישתעבדו לעובדי עבודה זרה".

(אילת השחר)

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.א). "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.א)

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

מדה כנגד מדה בדף היומי

עשתה מעשה היוצא מגדר הרגיל, וזכתה לדבר היוצא מגדר הרגיל

כתובות דף ט: "אמר אביי: אמרה לי אם (אומנתי, שהיה אביי יתום, שהרגשת האשה בשעת ביאה ראשונה היא): כמיא חמימי על רישיה דקרחא (כמים חמים על ראש קרח, ואין זה צער שצריך לשלם עליו כי הוא פחות משוה פרוטה, והטעם שאין לה צער הוא משום הנאת בעילה שיש לה באותה שעה). רבא אמר, אמרה לי (אשתי, שהיא) בת רב חסדא (על הרגשת האשה בשעת ביאה ראשונה: שהיא) כי ריבדא דכוסילתא (כהרגשת הדקירה על ידי כלי של אומן המקיז דם, ואין זה צער שצריך לשלם עליו). רב פפא אמר, אמרה לי (אשתי, שהיא) בת אבא סוראה: כי נהמא אקושא בחינכי (כלחם קשה המגרד את החיך)".

פירושו: הנה נשאלתי, דכיוון דעניינים אלה הם דברים שבצנעה, מדוע הביא אביי מדברי האומנת שלו ולא מדברי אשתו כפי שעשו רבא ורב פפא?

אביי היה נשוי בראשונה לאשה שלא ידוע לנו עליה פרטים (והיו לו ממנה ילדים) ובגמ' (יבמות דף סד:) מסופר על אשתו השניה, וד"ל הגמ': "... סמך עלה אביי (על דברי רב יצחק בר יוסף שאמר משמו של רבי יוחנן: בשתי פעמים לא הוי חזקה - אביי עצמו שלא לחוש לסכנה בשתי פעמים), ואזל (על סמך זה אביי) נסבה לחומה (הלך ונשא את האשה ששמה חומה) ברתא (בתו של) דאיסי בריה דרב יצחק בריה דרב יהודה, דנסבה רחבא דפומבדיתא ושכיב (שנישאה בעבר לרחבה דפומבדיתא, ומת), רב יצחק בריה דרבה בר בר חנה ושכיב (והלכה ונישאה בשנית לרב יצחק בריה דרבה בר בר חנה, ומת אף הוא), ונסבה (התחתן איתה) הוא (אביי, מפני שסמך על רב יצחק בר יוסף, שלא הוחזקה חומה כאשר קטלנית בשתי פעמים, ואולם) ושכיב (מת אף אביי)".

ואולי לפני הנ"ל, י"ל שבעת שהיה הדיון בעניינים אלו לא היה אביי נשוי עדיין לחומה אשתו השניה, ועל כן הביא דברים משם האומנת שלו.

עוד אפשר לומר שיש בדבר מדה כנגד מדה. האומנת של אביי גידלה אותו ועשתה מעשה היוצא מגדר הרגיל, וכתוצאה ממעשיה המבורכים אנו זוכים לומדים את תורתו של אביי, ומדה כנגד מדה, אביי מצטט אותה בגמ' (פעמים רבות) והוא דבר היוצא מגדר הרגיל, ואנו זוכים ללמוד גם ממנה.

ושאלתי למ"ר מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל (אייר התשע"ה) האם אפשר לפרש כך?

וכתב לי הרב שליט"א: "אולי".

המזלזל בשכינה – השכינה מזלזלת בו

דברים ג' כ"ג: "וְאֶתְחַנֵּן אֶל ה' בְּעַת הַהוּא לְאמֹר".

"... מאן דקאים בצלותא בעי לכוונא רגלוי (מי שעומד בתפילה, צריך לכוון את רגליו) ואוקמוה (וכבר בארוהו) ובעי לחפאי רישיה כמאן דקאים קמי מלכא ובעי למכסייה עינוי בגין דלא יסתכל בשכינתא (וצריך לכסות ראשו בטליתו כמי שעומד לפני המלך. וצריך לכסות עינוי, כדי שלא יסתכל בשכינה). ובספרא (ובספרו של) דרב המנונא סבא אמר מאן דפקח עינוי בשעתא דצלותא או דלא מאיך עינוי בארעא אקדים עליה מלאך המות (מי שפוקח עינוי בשעת התפילה, או שאינו משפיל עינוי לארץ, מלאך המוות מקדים עליו) וכד תיפוק נפשיה לא יסתכל בנהירו דשכינתא (וכאשר תצא נפשו לא יביט באור השכינה) ולא ימות בנשיקה, מאן דמזלזל בשכינתא מתזלזל הוא בההוא שעתא דאצטריך ביה (מי שמזלזל בשכינה – השכינה מזלזלת בו באותה שעה שצריך לה) הדא הוא דכתיב (זהו שכתוב בשמואל א' ב' ל') 'כי מכבדי אכבד ובוזי יקלו', האי מאן דאסתכל בשכינתא בשעתא דאיהו מצלי, והיך יכיל לאסתכלא בשכינתא (ואיך אפשר להסתכל בשכינה)? אלא לינדע דודאי שכינתא קיימא קמיה (אלא ראוי לאדם לדעת שהשכינה עומדת לפניו). הדא הוא דכתיב (זהו שכתוב בישעיה ל"ח ב') ויסב חזקיה פניו אל הקיר ויתפלל אל ה' (ה' דתמן שארי שכינתא בגין כך לא בעיא למהוי חוצץ בינו ובין הקיר (ולכן אין ראוי שתהיה חציצה בין המתפלל לבין הקיר))."

(זהר הקדוש דברים דף רס.).

העסוק בתורה שנמשלה לאש ולאור, ניצל מאש הגיהנום ומחשכת האומות

דברים ד' י"א: "וְתִקְרְבוּן וְתַעֲמְדוּן תַּחַת הַקֵּהר וְהַקֵּהר בְּעַר בְּאֵשׁ עַד לֵב הַשָּׁמַיִם חֲשֵׁךְ עֵינָי וְעֵרְפֶל".

"אמר ר' יצחק אמאי אתיהיבת אורייתא באשא וחשוכא, דכתיב (דברים ד') "וההר בוער באש עד לב השמים חשך ענן וערפל", דכל מאן דישתדל באורייתא אשתזיב מאשא אחרא דגיהנם ומחשוכא דמחשכין כל שאר עמין לישראל (למה ניתנה תורה באש וחושך? שכל מי שעסוק בתורה ניצל מאש אחרת של גיהנום ומהחושך שמחשיכים כל שאר האומות לישראל)".

(זהר הקדוש שמות דף פג.:

החטא עצמו מביאו ליענש

דברים ד' ט"ו: "וְנִשְׁמַרְתֶּם מֵאֵד לְנַפְשֵׁיכֶם כִּי לֹא רְאִיתֶם כֹּל תְּמוּנָה בְּיוֹם דְּבַר ה' אֲלֵיכֶם בְּחָרִב מִתּוֹךְ הָאֵשׁ".

"ומי שירצה שלא ינהג עצמו בדרך החכמה ויפקיר עצמו לסכנות, הנה אין זה בטחון, אלא הוללות. והנה הוא חוטא במה שהוא נגד רצון הבורא יתברך שמו, שרוצה שישמור האדם את עצמו. ונמצא שמלבד הסכנה המוטבעת בדבר אשר הוא עלול אליה מפני חסרון שמירתו, הנה עוד הוא מתחייב בנפשו בקום עשה בחטא אשר הוא חוטא, ונמצא החטא עצמו (מה שלא נשמר מהחטא כמצווה עליו) מביאו ליענש (בדבר הזה עצמו, כעין מדה כנגד מדה, שהוא מדרכי ההשגחה. ובכך גדלה סכנתו מעבר לסיכון הטבעי שבדבר)".

(מסילת ישרים פרק ט')

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.) "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.)

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

ביאור ענין הסגולה הידועה "אין עוד מלבדו"

דברים ד' ל"ה: "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו".

... מקור הדברים בספר "מורה נבוכים" (פ"א א') של הרמב"ם המאריך לבאר את ענין הסגולה הנפלאה והבדוקה הנזכרת שהוכיחה לאין ספור בדיקות ונסיונות שחוו בני אדם את אמתותה... סגלת "אין עוד מלבדו"!

משמעותה של סגולה זו היא בעצם הנהגת "מדה כנגד מדה". דהיינו, באם האדם תולה עצמו על הבורא ומחזק דעתו והכרתו שבעצם אין כח אחר מבלעדי ה', אזי "מדה כנגד מדה" - כשם שבדעתו בטל והכחיש כל כח אחר מבלעדי ה', כמו כן לא יוכל שום כח זר לשלט באיש זה מלבד כחו של הבורא, שהוא מצד עצמותו חן וחסד ורחמים, וכשם שהכחיש זה את כל המקרים והטבעים מליחס להם כח כלשהו, כמו כן לא יוכלו הטבעים והמקרים לשלט בו וינצל מכל הפרעניות המתרגשות ובאות לעולם...

ולא כמו שמבינים ההמוני, שמשמעות סגולה זו הנה בידיעה בלבד - אין עוד מלבדו! שכן יתכן וידע האדם ידיעה זו שהכל מהבורא, ובלבו זעף וזעם על הנהגת ה' עמו, וכי בקד תפעל בו סגולה זו? בודאי שלא! הסגולה תפעל אך ורק כאשר ידע שאין עוד מלבדו וכל הנעשה נעשה מתוך רחמיו וחסדיו ומתוך טובו ורצונו להיטיב, ואז מדה כנגד מדה - כשם שהפיר בחסד ה' וברחמנותו והשפיל להבין שהבורא נאמן להיטיב בלבד, כן תתהפך אצלו מדת הדין למדת הרחמים, שכן כשם שבהסתכלותו של זה האדם, כאשר נהגה בו מדת הדין, הפכה בדעתו לראותה כרחמים - כן ינהג בו הבורא במדת הרחמים.

בעקבות הרמב"ם הלך גם הגאון רבי חיים מוולוז'ין בספרו "נפש החיים" (שער ג' פרק ב'), וזה לשונו: "ובאמת הוא ענין גדול וסגולה נפלאה להסיר ולבטל מעליו כל דיגין ורצונות אחרים שלא יוכלו לשלט בו ולא יעשו שום רשם כלל, כשהאדם קובע בלבו לאמר, הלא ה' הוא האלקים האמתי, ואין עוד מלבדו יתברך שום כח בעולם ובכל העולמות כלל, והכל מלא רק אחדותו הפשוט יתברך שמו, ומבטל בלבו בטול גמור, ואינו משגיח כלל על שום כח ורצון בעולם, ומשעבד ומדבק טהר מחשבתו רק לאדון יחיד ברוך הוא - כן יספיק הוא יתברך בידו שממילא יתבטלו מעליו כל הכחות והרצונות שבעולם שלא יוכלו לפעל לו שום דבר כלל".

(חי באמונה, ב' מבוא)

ראובן רצה להציל במדבר, זכה לעיר מקלט במדבר

דברים ד' מ"ג: "את בצר במדבר בארץ המישור לראובני ואת ראמת בגלעד לגדי ואת גולן בגשן למנש".

ואפשר לומר בדרך רמז שזהו שנאמר: "את בצר במדבר", כי תיבת "במדבר" נראית כמיותרת, שהרי נאמר להלן "בארץ המישור לראובני", אך מדה כנגד מדה, לפי שראובן אמר: "אל הבור הזה אשר במדבר" וזכה רצה להציל את יוסף, זכה ל"את בצר במדבר".

(באר משה)

משה אמר 'אין עוד' וה' השיב לו באותו המטבע

דברים ד' ל"ה: "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו".

"א"ר אושעיא: אמר הקב"ה: תנו לה מפרי ידיה, אתה העדות עלי 'אין עוד' ואף אני מעיד עליך (דברים ל"ד י') 'ולא קם נביא עוד בישראל כמשה'".

(דברים רבה ואתחנן ב' כ"ח)

הבוטח בידו נגדעת ידו

דברים ו' ה': "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאיך".

"... ואמרו על אחד מן החסידים, שהיה לו שכן סופר מהיר, והיה מתפרנס משכר ספרותו. א"ל יום אחד: היאך ענינך? א"ל: בטוב, בעוד ידי שלמה. ולערב היום ההוא נגדעה ידו, ולא כתב בה שאר ימיו, והיה זה ענשו מהאל-יתברך על אשר בטח על ידו".

(חובות הלבבות שער ד', שער הביטחון פרק ז')

אריכות בקולות היא אריכות הגלות

דברים ג' כ"ג: "ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר".

"... החזנים שהמה שלוחי הקהל יצו, שידעו מה יאמרו, ויבינו מה ידברו, וכוונתם תהיה על הדברים היוצאים מפיהם, ולא על הניגונים, כאשר ראיתי שערוריה בעוונותינו הרבים. ואין ספק, שאריכות בקולות היא אריכות הגלות בעוונותינו הרבים, ואשרי הדור שאין מקבלים עליהם שום חזן, אם לא שיש בו כל המדות מה שמונה בפרק קמא דחולין (דף כד:). והגאון מהרש"ל, בים של שלמה (שם סימן מ"ט), האריך לדבר מעניני החזנים. ועל כל פנים, אין למנות חזן אם לא שידע ויבין עניני התפילה, ומצוה גוררת מצוה, אם יודע האדם מה שמדבר, על ידי זה יתעורר הלב ויוריד דמעות, וזהו מעלה גדולה לתפילה כשבוכה בעת שמתפלל".

(ווי העמודים, עמוד העבודה פרק י' אותיות ל"ו-ל"ז, לבנו של בעל הש"ה)

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.א). "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.א)

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

המזווג עובדי כוכבים לא יצא נקי מזרע שאינו הגון

דברים ז' ד': "פי יסיר את בנה מאחרי ועבדו אלהים אחרים וחרה אף ה' בכם והשמידך מהר".

בבאר היטב (יר"ד סימן ב' סקט"ו): "כתב בספר חוות יאיר (סי' קפ"ה) למכור נבלות למומר וכל דכוותיה יש להחמיר לכתחילה (אף דא"ל בלא"ה כצ"ל) גם העוקב ומסרסר לו זונה. משא"כ המזווג בעובדי כוכבים דאין איסור והרמב"ן עשה לעובדת כוכבים רפואה שתלד. עיין תשובת הרשב"א סימן ק"ץ וקס"ד. מ"מ יש לו קבלה מפי גדולים המתעסק באלה לא יצא נקי מזרע שאינו הגון, ונרמז במה שכתוב לא תחתן בם וגו' כי יסיר וגו'".

פירוש: המזווג מי שאינם הגונים ויעמידו תולדות שאינם הגונים, לא יצא נקי אף הוא שמתולדותיו יהא זרע שאינו הגון.

ובשם הגר"א הביאו שהמסייע לעשות שידוכים לעכ"ם לא יצא נקי בזרעו, והוא מדה כנגד מדה, דהרי קימ"ל עכ"ם שקידש בזה"ז חוששין לקידושו שמא מעשרת השבטים הוא, וע"כ אם מתעסק לשדכו בנכרית הרי גורם שוולדותיו יהיו עכ"ם, דישראל הבא על בת עכ"ם הולד עכ"ם, ע"כ בדין הוא שלא יצא נקי בזרעו.

ידים שלא התקשרו בתפילין יהיו אסורות בגיהנום

דברים ו' ח': "וקשרתם לאות על ירך ויהיו לטטפת בין עיניך".

"מדרש הנעלם, בשעת בריאת האדם קודם שבא לעולם, מוליכין אותו לגן עדן, ואחר כך לגיהנום, ומראין לו כל החדרים בגיהנום, ומראין לו כל החדרים... אחר כך מראין להם ע"ב חדרים, וידיהון אסורות בנוקביהון, ואומרים וי לדינו שלא התקשרו תפילין...".

(מדרש תלפיות ענף "גיהנום")

לפי הדבקות בה"ת כן השגחתו דבקה בצדיק

דברים ד' ד': "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם היום".

"... לפי שהוא הדבק בשם יתברך כן השגחת הש"י דבקה בצדיק".

(ספר כד הקמח ערך "נר חנוכה")

"... כפי שיעור שכל כל בעל שכל תהיה ההשגחה בו, והאיש השלם בהשגתו אשר לא יסור שכלו מהשם תמיד, תהיה ההשגחה בו תמיד, והאיש שלם ההשגחה אשר תפנה מחשבתו מהשם קצת עתים, תהיה ההשגחה בו בעת חשבו בהשם לבד, ותסור ההשגחה ממנו בעת עסקו, ולא תסור ממנו אז כסורה ממי שלא ישכיל כלל, אבל תמעט ההשגחה ההיא, אחר שאין לאיש ההוא השלם בהשגתו בעת עסקו שכל בפועל...".

(מורה הנבוכים חלק ג' פרק ב"א)

לפי תלמודו בעוה"ז יהיה מקומו בעוה"ב

דברים ו' ז': "ושננתם לבניך ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך".

"אם יעסוק אדם בתלמוד לעתיד לבוא ילך עם בעלי תלמוד שעסקו בתלמוד. אם עסק במקרא ילך עם עוסקי מקרא אם במשנה ילך עם עוסקי משנה וכן באגדה וכן עם כותבי ספרים לכך ירא אלקים יצא את כולם וגם מזה אל תנח ירך".

(ספר חסידים סימן תתקל"ט)

העוסק בתורה בעוה"ז ואינו מבין, מלמדים לו לעוה"ב כל מה שלא הבין

"מצאתי תרופה להליץ בעדי ובעד כל קהל ישראל, במאמר חז"ל, כל העוסק בתורה בעולם הזה ואינו מבין, מלמדים לו לעולם הבא כל מה שלא הבין".

(מדרש תלפיות ענף "דין")

גלגול בנקבה למתנהג כנקבה

"... לפעמים אם בן אדם דהוה כילי (קמצן) בממוניה ולא עבד צדקה, וגם הוי כילי בחכמתו ולא היה רוצה ללמד לאחרים, עונשו אחר כך שנתגלגל בנקבה" (כלומר, שבמקום להיות משפיע (זכר) התנהג כמושפע, על כן כמדתו נמדד לו ומתגלגל בנקבה).

(ילקוט ראובני אות קל"ח, בשם מגיד מישרים)

לרפואה שלמה: בן ציון בן חיה ★ לעילוי נשמת: מו"ר מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל
להנצחות, הקדשות ופרטים על הספרים 054-251-0336 קו אמריקאי: 646-340-5403
דוא"ל ap@torah24-7.com אתר <https://torah24-7.com/SEFORIM-HEBREW/>

